

Єдність вузівської і шкільної методик продовжувала вважатись важливим напрямом підготовки фахівця до навчання іноземної мови в школі.

Список використаних джерел:

1. Довідка управління народної освіти про стан та заходи щодо покращення підготовки вчителів для загальноосвітніх шкіл за 1965 рік. – ЦДАВОВ України. – Ф. 166. – Спр. 4713. – Арк. 30.
2. Исхакова Ф. С. О формировании профессиональных навыков и умений при обучении английскому языку / Ф. С. Исхакова // Иностранные языки в школе. – 1982. – № 1. – С. 54–57.
3. Навчальний план спеціальності 2103 Іноземні мови: англійська, французька, німецька // Навч. плани пед. ін-тів. – ЦДАВОВ України. – Ф. 166. – Оп. 15. – Спр. 3761. – Арк. 41.
4. Народное образование в СССР. – М.: Педагогика, 1974. – 560 с.
5. Проект квалификационной характеристики учителя иностранного языка. Ученая комиссия по иностранным языкам ГУВУЗ Министерства просвещения РСФСР. Составители: С. Ф. Шатилов, К. И. Саломатов, Е.С. Рабунский, В. Н. Багрецов. М., 1974.
6. Про заходи щодо покращення підготовки спеціалістів та удосконалення керівництва вищою та середньою спеціальною освітою в країні Постанова Ради Міністрів СРСР // Постанови та розпорядження РМ СРСР з питань народної освіти в УРСР. – Ф. 166. – Спр. 4885. – Арк. 43–44.
7. Саломатов К.И., Шатилов С.Ф. Некоторые теоретические вопросы языкового педагогического вуза / К. И. Саломатов, С.Ф. Шатилов // Иностранные языки в школе. – 1977. – № 5. – С. 77–86.

Гулей О.В.

старший викладач,

*Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка*

НОТАТКИ ДО З'ЯСУВАННЯ ПЕРЕДУМОВ НАВЧАННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА В ПІВНІЧНО-СХІДНІЙ УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)

У з'ясуванні передумов, що сприяли становленню навчання декоративно-прикладного мистецтва на території Північно-Східної України у другій половині ХІХ – на початку ХХ століття важливого значення набуває дослідження педагогічної спадщини зарубіжних педагогів. Зокрема, аналіз наукових праць вчених Д. Дьюї, Г. Кершенштейнера, Я. Коменського, Д. Локка, М. Монтессорі, Й. Песталоцці, Ж. -Ж. Руссо та інших уможливив виокремити елементи етнопедагогіки в педагогічних ідеях та поглядах на освіту й виховання зарубіжних діячів, що певним чином вплинули на впровадження навчання декоративно-прикладного мистецтва в Північно-Східній Україні досліджуваного періоду.

У ході аналізу наукової літератури встановлено, що Я. Коменський (1592–1670) розглядав виховання як найважливіший засіб підготовки людини

до практичного життя. На думку вченого, цьому сприяє: наукове виховання, моральність, релігійність, фізичне виховання. Зокрема, книга «Видимий світ у малюнках» (свого роду ілюстрована дитяча енциклопедія первісних знань, що містить 150 коротких статей, ілюстрованих малюнками) охоплює відомості про природу, діяльність людини, знайомить читачів з тодішнім світом професій, ремеслами і суспільним життям. Цей перший у світі ілюстрований підручник для дітей вперше був виданий в Україні на початку XIX століття [6]. У працях: «Великій дидактиці» та в «Законах добре організованої школи» Я. Коменським були закладені ідеї виховання особистості, виховання людяності в людині і виділяє чотири основних добродієвості: мудрість, поміркованість, мужність і справедливість; у моральному вихованні великого значення надавав позитивному прикладу вчителів, батьків. Я. Коменський, поряд з головними добродієвостями, рекомендував розвивати в дітях скромність, повагу до старших, працелюбність. Метою виховання, на думку Д. Локка (1632–1704), є підготовка «джентльмена», який уміє створювати здоровий дух у здоровому тілі та уміє поводити себе в товаристві. Працю «Думки про виховання» Д. Локк присвятив питанням сімейного виховання «джентльмена» [8]. Суспільне виховання повинно слідувати за сімейними, адже сімейне життя, за переконанням вченого, повинно бути визнане єдиною вищою основою виховання. Р. Оуен (1771–1858) у своїх педагогічних поглядах виділяв необхідність виховання у дитини суспільних почуттів до ближніх і всього людства і дійшов висновку про необхідність створення умов, за яких особистий інтерес індивіда співпав би з суспільним [9]. Крім того вчений вважав, що учитель має чергувати розумові і фізичні вправи, поєднувати навчання з продуктивною працею. Ж.-Ж. Руссо (1712–1778) у своїх працях виокремив три завдання морального виховання: виховання добрих почуттів, добрих суджень і доброї волі. У третій період (з 12–15 років), наголошував вчений, слід розвивати у підлітків спостережливість, самодіяльність, вчити їх працювати в саду, на городі, в полі, майстерні (тобто провадити ремісниче навчання) [10]. Зазначимо, також, що основна функція жінки, на думку Руссо, бути дружиною і матір'ю й потрібно турбуватися як про її фізичне здоров'я, так і про естетичне виховання. І. Базедов (1724–1790) у 1770 році видав «Методичний посібник для батьків і матерів сімей і народів» і «Елементарний посібник» – на зразок дитячої енциклопедії із численними ілюстрованими таблицями. Прихильники вчення Базедова – Штуве, Кампе, Зальцман та інші т. з. філантропісти розробили вчення до постулатів якого входили елементи наочності (вивчення речей в натурі), використання в процесі навчання образотворчих засобів, що завжди викликають інтерес у дітей. Велику увагу вчені приділяли удосконаленню трудового виховання. Дітей привчали до ручної праці сільськогосподарського і ремісничого характеру. Вони виготовляли іграшки, займались моделюванням. Саме у філантропіах вперше в історії було введено трудове навчання як навчальний предмет (Блаше) [8; 9; 10]. Важливість естетичного виховання пропагував Д. Дідро (1713–1784) – редактор «Енциклопедії наук, мистецтв і ремесел». Свої думки з цього приводу виклав праці «План університету або школи публічного викладення

всіх наук для російського уряду» [10], на сторінках якої закликав враховувати природні особливості дитини, розвивати її індивідуальність; до предметів основного циклу середньої школи додав заняття з малювання, музики, танців.

Свій багатий педагогічний досвід швейцарський педагог Й. Песталоцці (1746–1827) теоретично узагальнив у творах «Лінгард і Гертруда», «Як Гертруда вчить своїх дітей» тощо. В основі конкретного знання лежать його елементи, вважав вчений, і важливо відібрати найпростіші, з яких може почати навчання своїх дітей кожна мати-селянка. Так, у романі «Лінгард і Гертруда» під час роботи дітей (прядіння) Гертруда вчила їх читати, рахувати. В школі, організованій для селянських дітей поміщиком, вони цілі дні проводять за роботою на прядильних і ткацьких верстатах. Таким чином, вчений показав, як можна поліпшити життя селян через організацію виховання дітей в сім'ї і школі, під час праці, занять ремеслами. Трудова елементарна освіта, як вважав Й. Песталоцці, повинна допомогти молоді оволодіти основними прийомами і загальною культурою праці. Релігійно-моральне виховання за Песталоцці полягає вихованні гуманних почуттів до людей, дійової любові до них. Велика роль у цьому належить сім'ї, особливо важливе значення належить материнському вихованню [8; 9; 10]. Варто вказати, що у 1774 році Й. Песталоцці відкрив школу інтернатного типу для дітей селян, де поєднував навчання з продуктивною працею і розглядав трудове виховання у взаємозв'язку з моральним.

Діяльність експериментальної Лабораторної школи, заснованої Д. Дьюї (1859–1952) у Чикаго в 1896 році полягала в тому, що навчанню намагались надати суспільного характеру, спрямувати індивідуальні інтереси до спільної мети. Іншими важливими компонентами навчального процесу були природознавство і праця, що включала різноманітні види діяльності. Провідним принципом роботи початкової школи Д. Дьюї вважав принцип «навчання через діяльність», праця виступала і як мотив навчання і як його метод [1]. У цілому ідеї американського педагога сприяли більшому урахуванню сутності дитячої природи в навчальному процесі, пошуку нових форм навчальної роботи (результатами таких пошуків були комплексні програми, метод проектів тощо) [2]. Однією з провідних ідей, що реалізовувалась у освітніх закладах італійського педагога М. Монтесорі (1870–1952), була ідея єднання школи і сім'ї, що мало сприяти «відродженню людства» шляхом нового виховання, емансипації жінки, підвищенню культурного рівня населення. У «будинках дитини», які працювали під керівництвом М. Монтесорі, дітям пропонувалась свобода вибору будь-якого матеріалу для занять, який би відповідав їх «внутрішнім потребам»; велика увага у навчальному процесі приділялась заняттям з образотворчої діяльності: малюванню, художній праці, екскурсіям тощо [7]. Головним завданням школи німецького педагога Г. Кершенштейнера (1854–1932) було забезпечення учнів професійної підготовки з наданням їй морального значення, і виховання громадянина-патріота. Для реалізації цих ідей організація шкільного виробництва повинна здійснюватися по типу трудової громади. У своїй доповіді «Школа майбутнього – трудова школа» вчений виклав основні принципи організації такої школи: готувати дітей, головним чином з народу, до майбутньої трудової діяльності, причому основна мета не

повідомлення знань, а вироблення в учнів трудових навичок [5]. Саме тому в навчальний процес повинна бути впроваджена ручна праця, що повинна поєднуватись з зображально-ілюстративною діяльністю [4]. Ручна праця впроваджувалася в школу як самостійний навчальний предмет [3]. Важливо, щоб він був пов'язаний з професією і домашньою роботою батьків, тоді сім'я стане природним продовженням школи і навпаки.

Відтак, у результаті аналізу наукових праць зарубіжних педагогів маємо підстави виокремити наступні напрями виховання: соціальне, трудове, сімейне, моральне, релігійне, естетичне, що безумовно, сприяло становленню навчання й виховання на теренах України. Отже, маємо всі підстави стверджувати, що педагогічні ідеї навчання й виховання зарубіжних педагогів були об'єктивним історико-освітнім фактором передумов впровадження навчання декоративно-прикладного мистецтва в навчально-виховний процес Північно-Східної України другої половини XIX – початку XX століття.

Список використаних джерел:

1. Дьюи Д. Школа и общество / Пер. с англ. Г. А. Лучинского // Москва, 1925. – 127 с.
2. Кожевникова М. Н. Концепт «Роста-развития» у Дьюи как метод и результат // Философия образования. – 2013. – № 5. – С. 127–136.
3. Кершенштейнер Г. Трудовая школа / Перевод с немецкого М. И. Дрей. Под ред. и с предисловием Н. В. Сперанского // Москва, 1913. – 64 с.
4. Кершенштейнер Г. Развитие художественного творчества ребенка / Пер. с нем. и ред. С. А. Левитана. – Т. 1-й. // Москва, 1914. – 214 с.
5. Левицкая М. Единая школа. (Доклад Г. Кершенштейнера на съезде общегерманского учительского союза) // Москва, 1915. – 19 с.
6. Мітюрів В. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні : монографія // Київ, 1971. – 107 с.
7. Монтессори М. Руководство к моему методу / Пер. с итал. Р. Лансберг // Москва, 1916–64 с.
8. Піскунов А. Хрестоматія з історії зарубіжної педагогіки // Москва, 1981. – 528 с.
9. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва // Тернопіль, 1996. – 436 с.
10. Сбруєва А., Рисіна М. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах // Суми, 2000. – 208 с.

Гуцалюк С.П.

студентка,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПРОБЛЕМА ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ МУЗИКИ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття») встановлено, що сучасне навчання й виховання носить гуманістичний характер, тобто в його центрі знаходиться дитина, з її інтересами, потребами,